

WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN
POLSKIEGO TOW.

INFORMACYJNY
KRAJOZNAWCZEGO

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok III.

Warszawa, październik 1932

№ 8 (21)

LITERATURA PRZEWODNIKOWA.

Informacje uzupełniające do wiadomości podanych w Nr 6 (9) z czerwca 1931, w Nr 1 (14) ze stycznia 1932 i w Nr 7 (20) z września 1932 biuletynu Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

B. Na wyżynach.

226. Kotarski Stefan: *Opatów, jego dzieje i zabytki*. Z 24 ilustr. Opatów, 1932. Nakł. Oddz. Opatowsk. Pol. Tow. Krajozn. Druk Fr. Patrasia 8°, s. 72.

LITERATURA PRZEWODNIKOWA PO POLSCE DLA CUDZOZIEMCÓW.

Uzupełniamy wiadomości o literaturze przewodnikowej dla cudzoziemców, podane w Nr 7 (10) z lipca 1931 i Nr 3 (16) z marca 1932 biuletynu P. T. K.

A. Ogólno-informacyjne.

87. Humphrey, Grace, *Poland the Unexplored*. Bobbs-Merrill, New York. 1931. S. 4.—

74. Linde Bernard, *Paola*. Tallin. 1930. Str. 260. II. Wyd. Tow. Polsko-Estońskiego.

75. Orłowicz Miecz., dr. *Les attractions touristiques en Pologne*. Vars. 1932. Ed. par l'Institut Polonais de Collab. avec l'Étranger, s. 42 + 2 nlb.

76. *Poljska*. Beograd. 1930. Izd. Zavoda za unapredjivanje soljne trgovine pri Ministarstvu Trgovine i Industrije. Št. Privredruk. bros. om.5.—

77. *Power Sources in Poland*, Published by the National Committee of The World Power of Conference Warsaw 1931.

78. Sauzey J. A. Capitaine.... *La Pologne par l'image*. Lettre préface du Maréchal Franchet d'Esperey. Paris. Soc. Fr. de Libr. „Gebethner et Wolff”. (1932).

79. Sjögren Otto *Polska National parker*. Ar... (Nagot om Tatras. Av. dr Walery Goetel, vicepresident i Polska Tatraföreningen, Krakau). Stockholm 1931. Isaac Marcu. Boktr. Str. 2 nlb + od 15 — 21 + 1 nlb.

80. Smogorzewski C. *La Poméranie polonaise*. Paris. Gebethner. 1932. p. 400, tav. 33, cart. 36, fr. 40.—

81. Treter Mieczysław dr, *Samtida Konst i Polen*. Ett urval bilder med indelande text av... Str. 192. Malmö 1932.

B. I. Przewodniki po całej Polsce i regionalne.

82. Orłowicz Mieczysław *Lengyelország irta...* Idegenforgalmi könyvtar. Szerkeszti: Tábori Kornél. Kladja a Lengyel Turista Egyesületek Szövetsége. Budapest.

B. III. Ulotki propagandowo-informacyjne.

85. *Guide-informateur des manifestations principales de l'année* édité par le Bureau Polonais de voyages „Orbis” (i po ang. oraz niemiecku). 1932. Str. 16.

C. Nasze miasta.

83. Kajetanowicz D. Abbé. *La Cathédrale Arménienne de Lwów et son entourage*. Guide. Pag. 30. Lwów, Pologne 1931. Zi. 1.—

35. Sawicki T. *Varsovie vue en trois jours, Wilanów*. Guide muni des plans speciaux pour chaque journée ainsi que d'un plan general de Varsovie avec designation des edifices et monuments rédigé par... Str. 44 + 4 nlb. i plan. *Drei Tage in Warschau. Wilanów*. Führer mit besonderen Stadtplänen für die einzelnen Aufenthaltstage sowie einem Gesamtbesichtigungsplan von Warschau. Historische Bearbeitung... Str. 45 + 1 nlb. Polskie Tow. Księg. kolej. „Ruch”. S. A. w Warszawie, à Zi. 2.50.

D. Nasze góry i morze.

84. *Der Hafen von Danzig*. Port Gdański, The Port of Danzig. (Karte d. Danziger Hafens mit Hafenpolizei Verordnung). Hamburg, 1931. Meissner und Christiansen. M. 2.50.

72. *Der Hafen von Gdynia*, hrsg. von Balt. Institut str. 32. Toruń, 1931. *Le Port de Gdynia*. Edition de l'Institut Baltique, str. 32. Toruń, 1931. *The Port of Gdynia*. Publ. by the Baltic Institut, str. 32. Toruń, 1931.

57. Otto A. dr. *Die Hohe Tatra* mit den wichtigsten Touren in der Niederen Tatra, den Zentral — und Westkarpathen. Mit Anh.: Wintersport, 12. Aufl. Mit. 9. Karten. Berlin, 1931. Grieben — Reiseführer. Bd. 47. kl. 8°, 178 s., XII s., 1. Plansucher b. 4.—

71. Zwoliński Tadeusz, *Zakopane*. Höhenkurort mit Jahresbetrieb Zentrum der Touristik und Wintersportplatz in der polnischen Tatra. Verl. Der Kurverwaltung in Zakopane. Zakop. 1931. Str. 64. *Zakopane*. Station de Haute Montagne, climaque, touristique et sportive, dans les Tatras ouverte toute l'année, par... Zakopane, 1931. Ouvrage éditée par la Commission climatique de Zakopane, 1931. Str. 64. — *Zakopane*. High — Mountain Health — Resort, Tourist — and Sport — Station in the Polish Tatra, open all the year, round by... Ed. by the Health — Resort Administration at Zakopane (Poland) 1931. Str. 64.

ŚRODKI TECHNICZNE RUCHU TURYSTYCZNEGO.

Informacje uzupełniające do wiadomości podanych w Nr 8 (10) z sierpnia 1931 i Nr (20) z września 1932:

A. Mapy:

a) Turystyczne.

140. *Karte der Wojewodschaft Schlesien und der angrenzenden Gebieten*. Bearb. vom Ing. Schwartzl, Bielitz, Masstab 1:200.000. Verl. Günter Wolf. Planen im Vogtland. 73×91 cm.

141. *Mapa przeglądowa centralnej części górnośląskiego okręgu przemysłowego*. 1:50.000. Księg. T. Mikulski. Katowice 59×38 cm.

142. Wojtaszewski E. *Mapa powiatu katowickiego* 1:50.000. L. Fiszer. Katowice, 1931. Druk „Światłodruk”. Katowice. 68×41 cm.

B. Plany:

a) Miasta.

143. *Plan Warszawy*. Nakładem Polsk. Tow. Księg. Kolej. „Ruch” S. A. w Warszawie. Str. 24 + plan.

G. Pomocnicza literatura turystyczna:

a) Ogólno-informacyjna.

144. *Dodatek turyst. do Urzędowego rozkładu jazdy na okres letni 1932*. Druk. M. Arct. Warszawa.

b) Przewodniki po uzdrowiskach.

145. *Przewodnik. Ciechocinek Zdrój* z planem m. Ciechocinka. Wydawnictwo Tow. „Ruch” S. A. Str. 10 + 6 nłb. i plan.

c) Marszruty wycieczkowe.

146. Heinrich Antoni (Tonny) *Szlaki wodne Polski*. Oficjalny przewodnik kajakowców. Warszawa, 1932. Główna Księg. Wojsk. Str. 23 + 316 i XXIII. Zł. 5.20.

CZYNNOŚCI I POSIEDZENIA RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Komitet Wykonawczy Rady Gł. P. T. K. odbył posiedzenie w dn. 7.IX. 32 pod przewodnictwem prezesa, p. Wł. Raczkiewicza. Omówione zostały sprawy dotyczące obsadzenia wakujących miejsc: członka Rady i zastępcy oraz prowadzenia spraw Komisji Turystycznej. Skarbnik Rady p. Wł. Gruszczyński przedstawił stan kasy na 1 IX. 32, który wykazuje od początku roku wpływy w sumie zł. 45.203,74 wydatki zł. 44.716,05. Zadłużenie wynosi zł. 10.335,72. W sprawach *Ziemi* postanowiono poczynić wszelkie kroki, aby wydać do końca roku zbiorowe przynajmniej dwa N-ry, przygotować program wydawania *Ziemi* od 1.I. 33. tak pomyślany pod względem finansowym, aby zapewnić pismu maximum samowystarczalności. Ustalono, że koszta redakcyjno-administracyjne *Ziemi* w r. b. nie mogą przekraczać zł. 150 od efektywnie wydanego N-ru. Wszelkie wydatki z tego tytułu wstrzymać, poczynając od 1.VIII.32. Redaktor Naczelny złożył sprawozdanie z prac nad *Słownikiem Geograficznym Państwa Polskiego* na terenie woj. Pomorskiego. Rozpatrzono projekt zmian statutu P. T. K. do wniesienia na Radę. Delegowano na Zjazd Związku Muzeów w Przemyśle p. M. Siwaka. Przyjęto do zatwierdzającej wiadomości powstanie Oddziału P. T. K. w Kościerzynie. Postanowiono wystąpić do Związku Towarz. Turystycznych o obniżenie składki członkowskiej.

Komisja Muzealna Rady Gł. P. T. K. odbyła posiedzenie w dn. 14.IX. 32. pod przewodnictwem p. M. Siwaka. Omawiano m. in. sprawę projektu rządowej ustawy muzealnej. Zjazd kustoszów Muzeów P. T. K. postanowiono odłożyć do wiosny 1933.

Redakcja Słown. Geogr. Państwa Polskiego w ciągu czerwca zajęła się organizacją Red. Komitetów Pow. na terenie woj. Pomorskiego. W lipcu 11 czł. Biura Redak. przeszło przeszkolenie fonetyczne na kursie w Tucholi pod kier. prof. dra K. Nitscha. Biuro Redak. objechało całe województwo i skontrolowało pełny spis nazw miejscowych Pomorza. Praca dobrowolna nauczycielstwa miejscowego w zakresie opisu miejscowości na podstawie kwestionariuszy dała imponujące wyniki w postaci 95 — 99% nadesłanych do redakcji odpowiedzi. Obecnie Biuro Redak. zajmuje się opracowywaniem materiału nadesłanego, przygotowuje opisy jednostek administracyjnych Pomorza: województwa, powiatów oraz miast; z kolei brane są pod uwagę do terenowego opracowania województwa: Śląskie i Wileńskie.

Przystań Sekcji Turystyki Wodnej Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Warszawie wizytował w dniu 14.IX R. Prezes Raczkiewicz.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Głębokie. Zarząd Oddziału odbył posiedzenia w dn. 2 i 13 IX. b. r.

W dn. 3.VII. Oddział odbył wycieczkę naukową nad rzekę Berezynę w celu szczegółowego opisu żeremi bobrowych. Zarząd Oddziału poczynił starania w kierunku utworzenia rezerwatu bobrowego nad Berezyną, w okolicy maj. Zamosze, gm. Porpliskiej, gdzie ujawniono 4 żeremia. Opis żeremi, mapę sytuacyjną, zdjęcia fotograficzne, okazy brzozy karłowatej zostały przesłane Państwowej Radzie Ochrony Przyrody na ręce prof. dra Szafera. Oddział przyjął obowiązki delegatury zbiorowej Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

W dn. 6.VIII. odbyła się wycieczka nad jezioro Narocz przy udziale 19 osób i w dn. 14.VIII. nad jezioro „Pliskie” i w okolicy przy udziale 11 osób.

W dn. 22.VII. Oddział gościł wycieczkę „Obozu Wędrownego Dżwina” z Ogniska III Związku Osadników w Warszawie w ilości 12 osób, którym pogawędkę o Ziemi Dziśniej-skiej wygłosił sekretarz Oddziału.

Zarząd postanowił zorganizować konkurs fotograficzny z zakresu krajoznawstwa powiatu dziśnieńskiego.

Kościerzyna. Oddział liczy 25 członków. Adres dla korespondencji: prezes Oddziału P. T. K. p. Skaja, Kościerzyna, ul. Gdańska 16.

Łódź. Zarząd Oddziału zajął się ostatnio uporządkowaniem kancelarii i mocno zagrożonych finansów. Skasowano stanowisko płatnego sekretarza Oddziału. Od maja Zarząd odbył 4 posiedzenia. Okres letni spowodował zwykłą przerwę w pracach Zarządu, wzmógł natomiast pracę sekretarzy wobec liczного dopływu nowych członków.

W ciągu obecnej kadencji Zarząd zorganizował 9 wycieczek, między innymi do Ojcowa, w Pieniny, do Łagiewnik, w dolinę Mrogi i ośmiodniową Wisłą z Sandomierza do Grudziądza.

Poznań. W dn. 8. VIII. 32. przyjęto wycieczkę z Centrum Wyszczolenia Kawalerji w Grudziądzu, kurs dowódców szwadronu w liczbie 35 oficerów. Wycieczka zwiedziła Fa-

brykę Wagonów i Parowozów H. Cegielskiego, zabytki miasta i na zakończenie kościół św. Wojciecha, Skalkę poznańską z grobami bohaterów z pod Samossier. Wycieczkę oprowadził sekretarz Oddziału.

W dn. 14 i 15 VIII. Oddział urządził 2-dniową wycieczkę do Inowrocławia i Bydgoszczy. W Inowrocławiu zwiedzono Zakład Zdrojowy i romański kościół Panny Marji z 12 wieku. Drugiego dnia zwiedzono zabytki m. Bydgoszczy, a udziałem w regatach o mistrzostwo Polski zakończono wycieczkę. Wzięło w niej udział 12 osób. Prowadził p. Prytyś.

W dn. 21.VIII. urządzono wycieczkę do Objezierza, Obornik i Miłowód. W Objezierzu uczestnicy wycieczki zwiedzili romański kościół z 12 w. z renesansowymi nagrobkami Objezierskich. Nadto Objezierze upamiętnione jest pobytom Mickiewicza, Niemcewicza, Syrokomli, Garczyńskiego, Pola i Kraśzewskiego. W Obornikach zwiedzono gotycki kościół z 15 w., w Miłowodach uzdrowisko. Przechadzka w dolinę Wełny zakończyła się wycieczką. Pieszko przebyto 20 km. Uczestników 8; prowadził sekretarz Oddziału.

W dn. 28.VIII. urządzono 2-dniową wycieczkę wypoczynkową nad jezioro Kierskie. Po kąpeli i wypoczynku nad jeziorem, wycieczka wróciła pieszko do Poznania malowniczą doliną Bogdanki. Pieszko droga wynosiła 15 klm. Uczestników 25, prowadził sekretarz Oddziału. Ogółem w sierpniu urządzono 3 wycieczki dla 45 uczestników. Przyjęto jedną wycieczkę z 35 uczestnikami.

Sprawozdanie z każdej wycieczki zamieszcza się w dziale Kultury i Sztuki *Kurjera Poznańskiego*, przez co Oddział Poznański przyczynia się do popularyzowania nie tylko krajoznawstwa, lecz także zabytków sztuki i wartości kulturalnych mało znanych lub nieznanych; np. szerszemu ogółowi nie wiadomo o tem, że w kościele w Pobiedziskach znajdują się żelazne drzwi, przeniesione tu z zamku Mieczysława I (?) na jeziorze Lednickim, albo że blisko Poznania w Wierzenicy w kościele znajdują się oryginalne rzeźby Teofila Lenartowicza, w dworku Cieszkowskich tamże rzeźby Canovy i rękopis *Przedświtu* Krasińskiego.

W ten sposób popularyzuje się również najnowsze odkrycia z dziedziny historii i historii sztuki. Gotycki tryptyk w Kościele farnym w Kościanie uchodził do niedawna za oryginał Wita Stwosza, aż ostatnie badania wykazały, że jest on dziełem nieznanego bliżej mistrza śląskiego, tego samego, który wykonał podobne ołtarze w Giessmannsdorfie na Śląsku i w Kaliszu. Średniowieczny grobowiec św. Wojciecha w Gnieźnie uważano początkowo za grobowiec arcybiskupa Gruszczyńskiego, a jego autorstwo przypisywano również Witowi Stwoszowi. Tymczasem ks. dr. Dettloff, profesor historii sztuki przy uniwersytecie Poznańskim, na podstawie źródeł historycznych i za pomocą analizy stylistycznej wykazał, iż jest to grobowiec św. Wojciecha, a jego wykonawcą jest Hans Brandt z Gdańska.

Oddział abonuje *Wici*, miesięcznik wychodzący we Wrześni, a poświęcony regionalizmowi, kulturze i sztuce. Również abonuje Oddział pismo Koła Krajoznawczego Młodzieży przy gimnazjum im. Ks. Piotra Skargi w Szamotułach, wychodzące p. t. *Z Grodu Halszki*. Pismo to okazało się doskonałą li-

teraturą przewodnikową dla wycieczek udających się na teren powiatu Szamotulskiego.

Dr. St. Helsztyński, autor wielkopolskich sonetów regionalnych, nadesłał dla Biblioteki Oddziału Poznańskiego 5 tomików sonetów z własnoręczną dedykacją. Ich treść stanowią głównie opisy ważniejszych wydarzeń historycznych, piękna krajoznawstwa wielkopolskiego i życiorysy wybitnych Wielkopolan. Wiersze objaśnione komentarzami autora, będą pierwszorzędym materiałem dla kierowników wycieczek i wzbogacą literaturę przewodnikową po Wielkopolsce.

W czasie od 1 do 5 października Oddział urządza wycieczkę: Częstochowa, Olsztyn, Złoty Potok. Poza to w każdą niedzielę urządza się wycieczki na terenie Wielkopolski.

Warszawa. Na odbytem w dniu 22 maja posiedzeniu Zarządu Oddziału poza omówieniem spraw bieżących poruszono cały szereg spraw zasadniczych, dotyczących pracy Oddziału na nadchodzący sezon jesienno-zimowy. Powzięto też uchwały następujące:

W sprawie odczytów urządzanych w każdą środę przez Oddział w sezonie zimowym zorganizować cykl odczytów poświęcony nowej Warszawie, udostępniając te odczyty szerokim sferom inteligencji, przez powtórzenie ich na terenie innych organizacji.

W sprawie wycieczek — zwrócić uwagę na wycieczki do nowych dzielnic Warszawy, zakładów przemysłowych i użyteczności publicznej, oraz zająć się stroną propagandową wycieczek wogóle, zorganizować kurs przewodników po Warszawie, którzyby byli treściwymi informatorami o najpopularniejszych wycieczkach w okolicy Warszawy oraz dalszych. W ulotkach podaneby były wszystkie wskazówki praktyczne, jak odbyć daną wycieczkę, co zwiedzać, z tem, że opisy nie byłyby podawane lecz tylko źródła jak np. przewodniki, monografie i t. p.

W sprawie wydawnictw — wydać obszerny przewodnik po Warszawie, który byłby opracowany przez zespół osób, co dałoby gwarancję, że przewodnik ten stanie na należytych poziomach.

W sprawie życia towarzyskiego — kontynuować t. zw. „Wieczory Klubowe” i uczynić je bardziej interesującymi i atrakcyjnymi.

Komisja Towarzyska Oddziału Warszawskiego odbyła swe posiedzenie w dniu 23 września, poświęcone całkowicie sprawie programu działalności na najbliższy okres.

Uchwalono, iż *wieczory klubowe* odbywać się będą, jak dawniej w *poniedziałek* w godz. 17 do 23 urozmaicone przynajmniej raz w miesiącu bądź popisami artystycznymi, bądź tańcami.

Pierwszy „poniedziałek klubowy” odbędzie się już 3 października, choć uroczyste otwarcie wieczorów wyznaczono na 10 października. Omówiono też program zimowy, na który złożą się „Sylwester” na początek i „Śledź” tańczący na zakończenie sezonu, oraz cały szereg wieczorów z tańcami, oraz wycieczki z saneczkami na śnieg.

Zarząd komisji ukonstytuował się następująco: prezes — p. Leon Ostaszewski, vicepr. — p. Stan. Gabryszewski, sekretarz — p. Natalja Szymborska, skarbnik — p. Matylda Paprocka.

KRAJOZNAWSTWO I TURYSTYKA.

Instytut Bałtycki (Toruń, ul. Żeglarska Nr 7), zwołuje na 30—31 października 1932 do Poznania III Naukowy Zjazd Pomoroznawczy. Zjazd poświęcony będzie historii i stanowi prawnemu posiadania ziemi na Pomorzu i obejmie referaty następujące: dr. K. Górski: *Zarys dziejów osadnictwa*

na Pomorzu, prof. dr. F. Bujak: *Działalność osadnictwa Zakonu*, dr. K. Jeżowa: *Stan własności ziemskiej na Pomorzu (1776—1896)*, dr. Wojtkowski: *Działalność Pruskiej Komisji Kolonizacyjnej*, Esdeh-Tempski: *Powstanie własności ziemskiej po rozbiorach*, dr. L. Lutman: *Ubytek osadników nie-*

mieckich po wojnie, dr. Nowakowski: *Organizacja spółdzielczości na Pomorzu przed wojną*, prof. Chanowicz: *Podstawy prawne osadnictwa polskiego*, Okołowicz: *Obecne prawodawstwo osadnicze niemieckie na pograniczu Pomorza i w Gdańsku*, Bratkowski: *Podstawy prawne „Osthilfe”*.

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie po 4 latach przerwy wznowiło w nowej szacie *Przegląd Turystyczny* (Nr 1 z 15.VI.1932). Obok *Przeglądu* o typie podobnym do biuletynu P. T. K., członkowie P. T. T. otrzymują rocznik *Wierchy*, „wspinacze i alpinisci” *Taternika*. Według wiadomości, podanych w Nr 1 *Przeglądu* — P. T. T. posiada 4 sekcje: a) turystyczną (Kraków), b) narciarską (Zakopane), c) ratowniczą (Zakopane), d) ochrony gór (Kraków), liczy dziś ponad 16 tysięcy członków w 29 Oddziałach i 22 Kołach miejscowych, utrzymuje przeszło 40 schronisk w górach i stacyj turystycznych w łącznej liczbie 1300 miejsc noclegowych.

Komitet uwiecznienia pamięci Ad. Mickiewicza w ziemi Nowogrodzkiej, działający pod przewodnictwem p. wojew. Z. Beczkowicza, założył muzeum Mickiewiczowskie w Nowogrodku oraz bibliotekę z cennymi dziełami i zbiorami po Mickiewiczu. Obecnie Komitet wykupuje brzegi Świtezi w celu utworzenia na nich rezerwatu. Z zamierzeń najbliższych pozostaje jeszcze do wykupienia budynków mieszkalny, w którym urodził się poeta. Nakładem Komitetu ukazały się w wydaniu popularnym dzieła Mickiewicza z objaśnieniami i wstępem prof. T. Piniego oraz oddzielne *Pan Tadeusz*.

Wołyńskie Tow. Krajozn. i Op. nad Zabytkami zorganizowało w Łucku wystawę ruchomą krajobrazu polskiego w malarstwie, grafice i fotografii artystycznej.

Podolskie Tow. Turyst.-Krajoznawcze rozwija ożywiony ruch turystyczny po Podolu w Sekcji Wycieczkowej pod kier. prof. St. Juzwy. Przed rozpoczęciem sezonu sekcja opublikowała nader urozmaicony program wycieczek po Podolu. Równie żywą działalność rozwija Sekcja Ochrony Przyrody pod przewodn. prof. inż. Syreka. Ostatnio zajęto się sprawą rezerwatów w Miodoborach i Zaleszczykach. Oddziały Tow. wydały przewodniki po Trembowli, Zaleszczykach, Czortkowie i Buczaczu.

Leon Wyczółkowski uwiecznia piękno cisów tucholskich. W sierpniu b. r. w nadleśnictwie Wierchłach, obecnie w pow. Tucholskim, gdzie się znajduje największy w Polsce rezerwat cisowy, bawił prof. Leon Wyczółkowski wraz z prof. Uniw. Pozn. p. Kleczkowskim. Artysta dokonał szeregu szkiców drzew, stanowiących nieprzebrane źródło efektów i wrażeń malarskich. Część kartonów uprzednio wykonanych przez L. Wyczółkowskiego, zdobi wystawę malarstwa w Wenecji.

Krakowski Miejski Dom Wycieczkowy nocował od maja do końca lipca 10.280 osób, uczestniczących w wycieczkach młodzieży szkolnej. Przyjeżdżała ona do Krakowa ze wszystkich stron Polski, nadto z Czech, Łotwy, Rumunii, Estonii i niemieckiej części Śląska. Do wzmożenia frekwencji wydatnie się przyczyniły 75% zniżki kolejowe.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

WYCIECZKI.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- 9.X—Ossów i Kobyłka, prow. p. Gabryszewski, koszt wycieczki dla członków P. T. K. Zł. 2, dla gości Zł. 2.50.
16.X—Zachęta, prow. p. Grujanka, koszt dla członków 35 gr. dla gości 50 gr.
16.X—Miedniewice, Wiskitki, Żyrardów, prow. p. prof. J. Kłoska, do przejścia pieszo 24 klm.

Cena: dla członków dla gości
ze zniżką 50% Zł. 4,— Zł. 5,—
bez zniżki „ 6,50 „ 7,50

- 23.X—Ursynów i Natolin, prow. p. H. Marcoin, do przejścia pieszo 10 km. Koszt dla członków Zł. 1,40, dla gości Zł. 2.
30.X—1 XI—Gołuchów, Kórnik, Rogalin — wycieczka 3-dniowa, prowadzi p. H. Marcoin — do przejścia w ciągu 3 dni 24 km. ogółem. Koszt: dla członków dla gości
ze zniżką 50% Zł. 38,— Zł. 41,—
bez zniżki „ 60,— „ 63,—
30.X—Zamek Królewski, prowadzi p. Grujanka.
30.X—Instytut Propagandy Sztuki, prowadzi p. Gabryszewski, koszt dla członków Zł. —,50, dla gości Zł. —,75,
1.XI—Radzymin, prowadzi p. Gabryszewski, koszt dla członków Zł. 3,—, dla gości Zł. 3,50.
6.XI—Zachęta, prowadzi p. Gabryszewski, koszt dla członków Zł. —,35, dla gości Zł. —,50
6.XI—Muzeum Kolejowe, prowadzi p. Luboiński.
13.XI—Muzeum pocztowe, prowadzi p. Szczepkowski.

ODCZYT Y.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

- 5.X—*Na rowerze przez Podole*, wygl. p. L. Sawicki.
12.X—*Polska w obrazach Napoleona Ordy*.
19.X—*Stara Warszawa*, (z cyklu odczytów projektowanych o Warszawie), wygl. p. inż. A. Wolmar.
26.X—*Kajakiem na nieznanym szlaku*, wygl. p. A. Wiślocki.
Odczyty są ilustrowane bogato obrazami świetlnymi.

„Poniedziałki klubowe” już w najbliższe dni, t. j. 3 i 10 października i w każdy następny poniedziałek.

PORADNIE KRAJOZAWCZE.

Obok podanego w Nr 7 (20) wykazu istniejących poradni krajoznawczych przy Oddziałach P. T. K. w Bydgoszczy, Inowrocławiu, Lublinie, Łodzi i Warszawie, istnieje również poradnia turystyczno-krajoznawcza przy Oddziale P. T. K. w Poznaniu. Informację udziela Sekretariat przy ul. Marsz. Focha 18, tel. 71-52, a pod nieobecność Sekretarza, Wydział Turystyki m. Poznania, ul. Marsz. Focha 18, tel. 69-91 i 62-06 oraz Polskie Biuro Podróży „Orbis”, pl. Wolności 9, tel. 52-18.

KOMUNIKAT KOMISJI TURYSTYCZNEJ ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO P. T. K.

Do ogółu Członków Oddziału Warszawskiego! Pragnąc ożywić ruch wycieczkowy w łonie Oddziału przez zwiększenie ilości wycieczek i podniesienie ich jakości, przewodniczący Komisji Turystycznej zwraca się niniejszem z apelem do Pp. Członków, którzyby zechcieli podjąć się organizowania i prowadzenia wycieczek z ramienia P. T. K. o zgłaszanie pisemne swych nazwisk i adresów (telefonów) do biura P. T. K. (Karowa 31) na nazwisko: St. Lenartowicz, przewodniczący Komisji Turystycznej O. W.

Redakcja i Administracja w Warszawie, ul. Karowa 31, tel. 642-50.

Redaktor odpow.: Aleksander Patkowski.

Wydawca: Polskie Tow. Krajoznawcze.

Druk. Jan Świątowski i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-80.

